

Lausuntopyyntö kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttuminen

Kunnanhallitus 29.05.2023 § 86
244/00.01.02.03/2023

Valmistelija

kunnanjohtaja Marjut Ahokas, marjut.ahokas@ilomantsi.fi.
taloussuunnittelija Minna Kontturi, minna.kontturi@ilomantsi.fi.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa luonnoksista valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun asetuksen (1393/2022) 7 §:n ja valtioneuvoston asetukseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun asetuksen (1392/2022) 5 §:n muuttamisesta. Lausunto on annettava kirjallisesti Lausuntopalvelussa 31.5.2023 mennessä.

Edellä mainitun asetuksen sääntelyä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvien siirtolaskelmien tarkistamisesta vuonna 2023 (§ 7) ehdotetaan täydennettäväksi. Asetuksella annettavassa tarkemmassa sääntelyssä otettaisiin huomioon eräitä siirtolaskelmia mahdollisesti merkittävästi vääristäviä tilanteita, joita on tullut ilmi keväällä 2023 uudistuksen toimeenpanon yhteydessä ja erityisesti liittyen kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen raportointiin. Lisäksi täydennetään hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (671/2021) nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen (1392/2022) sääntelyä siten, että myös hyvinvointialueiden koko maan rahoituksen tarkistamista koskevissa laskelmissa otetaan huomioon vastaavasti rahoituslaskelmia merkittävästi vääristävät tiedot.

Ehdotettujen asetusmuutosten tarkoituksena on varmistaa rahoituksen siirron toteutuminen voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitetulla tavalla. Rahoituksen siirtolaskelman tarkoituksena on, että kunnista hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset vastaavat laskelman perusteella yhden vuoden palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Rahoituksen siirtolaskelma on voimassa olevan lainsäädännön mukaan tarkistettava vuonna 2023 siten, että tarkistettavat laskelmat ovat kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksen perusteena vuodesta 2024.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun asetuksen 7 §:ssä säädetään siirtolaskelmien tarkistamisesta. Pykälää täydennettäisiin sääntelyllä, jonka mukaan kunnan vuosille 2021 ja 2022 kirjaamat kulut ja tuotot voitaisiin ottaa rahoituksen siirtolaskelmassa huomioon kunnan Valtiokonttorille ilmoittamista tilinpäätöstiedoista poiketen, jos kyseisen kunnan tilinpäätöstieto muutoin merkittävästi vääristäisi laskelmia yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen osalta. Tieto otettaisiin huomioon kuntien välillä tasapuolisella tavalla siten, että siirtyvät kustannukset vastaavat yhden vuoden palveluiden järjestämisen kustannuksia.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun asetuksen 5 §:ssä säädetään hyvinvointialueiden rahoituksen laskelmien tarkistamisesta vuonna 2023. Pykälää täydennettäisiin siten, että myös hyvinvointialueiden koko maan rahoituksen tarkistamista koskevissa laskelmissa otettaisiin huomioon vastaavasti rahoituslaskelmia merkittävästi vääristävät tiedot. Erikseen arvioidaan vielä, täydennetäänkö hyvinvointialuekohtaisia siirtymätasauksia koskevaa sääntelyä vastaavalla tavalla.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Ahokas Marjut

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttamisesta (siirtolaskelmien tarkistaminen):

1. Ilomantsin kunta pitää hyvänä valtiovarainministeriön asetusehdotusta. Siirtolaskelmissa tulee poistaa kaikki laskelmia vääristävät vaikutukset täysimääräisinä, eikä esitettyä merkittävyydestä tarkastelua tule tehdä. Valtiovarainministeriön tulisi käydä läpi kaikkien kuntien tilinpäätökset ja niiden perusteella laaditut siirtolaskelmat vuosien 2021 ja 2022 vääristävien erien osalta kuntien ja hyvinvointialueiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Kunnat ja alueet ovat erilaisia ja pienemmälle kunnalle jokin asetettu raja voi olla merkittävä suurempaan kuntaan tai kaupunkiin verrattuna. Sen vuoksi on tärkeää, että siirtolaskelmien osalta tarkastelu tehdään täysimääräisesti.

Lisäksi olisi huomioitava, että Pohjois-Karjala eroaa alueena niistä kunnista ja kaupungeista, jotka ovat vasta siirtäneet sototoimintojaan hyvinvointialueelle. Viimeisen vuoden alijäämän suuruus voisi olla tällainen tarkasteltava erä, kuin myös erän tosiasiallinen sisältö.

2. Ilomantsin kunta puoltaa alla olevien erien huomioimista siirtolaskelmien oikaistavina erinä täysimääräisesti, kuitenkin huomioiden kohdat 3. ja 4.

Esityksessä mukana olevat oikaistavat erät ovat:

1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset
2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät
3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä
4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen
5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen
6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot

Kohta 3: Erityisen tärkeänä pidetään asetuksen perustelumuioston kohtaa 4 Pääasialliset vaikutukset (s. 5/13, kappale 11), jossa todetaan "Ehdotetun asetuksen sääntelyn perusteella kunnan ja kuntayhtymän, eli tässä vaiheessa hyvinvointialueen, täytyisi toimittaa riittävä selvitys kyseessä olevista kustannuksista, niiden kirjaamisen perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, johon erityisesti takautuvien erien, kuten palkkaharmonisaatiokustannusten maksaminen perustuu.

Jos kunta on jättänyt kirjaamatta sote-kuntayhtymän esittämän osan alijäämästä, joka on esim. mahdollisten tulevien palkkaharmonisaatiokustannusten vaikutusta, ei näitä pidä ottaa huomioon kunnan valtionosuuslaskelmaa vähentävänä, oikaistavana eränä siirtolaskelmissa, eikä varsinkaan asetusluonnoksessa mainitun mukaisesti siten, että tiedot otettaisiin jonkin muun, tässä sote-kuntayhtymän, tilinpäätöstiedoista. On kuitenkin mahdollista, että hyvinvointialueen rahoitukseen lasketaan esityksen mukaisesti huomioon otettavaksi osuus, joka vastaa yhden vuoden kustannuksia. Tai hyvinvointialueen rahoituksessa otetaan huomioon se summa, jonka sote-kuntayhtymä on esittänyt tilinpäätöksessään. Tällöin myös mahdollinen

kustannuksen tulee jäädä hyvinvointialueen kustannukseksi täysimääräisesti. Näiden erien tarkastelussa tulisi huomioida myös se, että kunnat ovat jo maksaneet sote-kustannuksissaan vuosia, myös vuosien 2021 ja 2022 ajalta palkkaharmonisaatiosta. Tältä osin kunnat ja alueet eroavat toisistaan. Tämä osuus on jo kirjautunut kuntien tilinpäätöksissä kustannuksiksi. Kirjaamatta jättämiselle on ollut perusteet, jotka tulee huomioida. Esim. Ilomantsin kunnan vuoden 2022 tilinpäätöksen toimintakertomuksessa ja liitetiedoissa on kirjaamatta jättämisen perusteita avattu. Alueiden erilaisuus ja sen myötä tapahtuva epäoikeudenmukainen kohtelu tulee esille, jos ei huomioida niitä perusteluita, miksi kirjaaminen tilinpäätökseen ei ole ollut mahdollista esim. kirjanpitolain mukaan.

Kunnan tiedot pitää huomioida kunnan esittämien tilinpäätöstietojen mukaisesti, eikä ottaa tietoja esim. sote-kuntayhtymän tilinpäätöksestä.

Kohta 4: yli-/alijäämistä tulee poistaa ensin koronakertapalkkioiden vaikutus vuosilta 2021 ja 2022 ja sen jälkeen muut oikaisuerät täysimääräisinä. Yli-/alijäämät tarkastellaan kunnan osalta kunnan tilinpäätöstietojen ja siirtolaskelmien mukaan eikä esim. toisen organisaation, kuten sote-kuntayhtymän tilinpäätöstietojen mukaisesti.

3. Korona-avustukset vuosien 2021 ja 2022 osalta.

Muut yksittäiset tai kertaluonteiset tai takautuvat erät, jotka voivat olla kunta ja/tai aluekohtaisia. Näissä oleellisuuden raja voisi olla esim. 10 000 euroa, tai näidenkin huomioiminen täysimääräisinä, koska merkittävyyden vaikutus on kuntakohtaista.

4. Asetuksen muutosesityksessä on ehdotettu, että kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna.

Ilomantsin kunta esittää kantanaan, ettei merkittävyydestarkastelua tule tehdä tai vetää esim. 30 e/asukas rajaa tarkastelun perusteeksi. Oikaistavat erät tulee ottaa huomioon täysimääräisinä kuntien ja alueiden oikeudenmukaisen kohtelun ja siten koko asetusmuutoksen tavoitteen täyttymiseksi.

5. Kunnat ovat olleet yhteydessä valtiovarainministeriöön ja ajoissa tiedottaneet kertaluontoisten ja takautuvien erien aiheuttamasta vääristymästä kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen. Valtiovarainministeriöllä olisi ollut mahdollisuus ottaa asian käsiteltäväkseen väljemmällä aikataululla, koska oikaisulaskelmilla on kuitenkin pysyvä vaikutus vuoden 2024 valtionosuuksista alkaen.

Kunta pitää riskinä, ettei asetusta saada ajoissa valmiiksi ja tietojen läpikäynti ja kommentointi syksyn aikana viivästyy. Hyvänä toimintatapana nähdään se, jossa kunnat ja hyvinvointialueet pyydetään kuulemistilaisuuteen tai vastaavaan 16.5.2023 pidetyn kuulemistilaisuuden mukaisesti prosessin jokaisessa vaiheessa vaiheessa.

6. Tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi tulee kuntien ja alueiden erilaisuus huomioida. Kuntien tiedot tulee ottaa vain kuntien toimittamista tiedoista ja siirtolaskelmasta.

Päätös

Hyväksyttiin.

Toimenpiteitä varten ja tiedoksi

1. Lausuntopalvelu